

THÀNH NGỮ TỤC NGỮ VIỆT NAM

Nguyễn Kim Hằng

Tiếng Việt có một hệ thống ca dao, tục ngữ, và thành ngữ vô cùng phong phú. Đó là những đúc kết từ những kinh nghiệm, quan sát của ông bà ta về những hiện tượng trong thiên nhiên, cũng như dùng để truyền đạt những bài học đạo đức.

Nối tiếp bài kỳ trước về Ca dao Việt Nam, bài viết lần này sẽ phân biệt và tổng hợp một số câu thành ngữ, tục ngữ trong kho tàng ca dao tục ngữ Việt Nam.

Thông thường, thành ngữ, tục ngữ hay đi cùng nhau và chúng ta dễ nhầm chúng là một. Tuy nhiên, thành ngữ và tục ngữ là hai khái niệm khác nhau, giống như "proverb" và "idiom" trong tiếng Anh. Vậy chúng ta hãy xem thành ngữ, tục ngữ là gì và khác nhau thế nào nhé!

1) Thành ngữ

Chúng ta hãy xem qua những câu sau:

- ba chìm bảy nổi
- mẹ tròn con vuông
- một nắng hai sương
- nem công chả phượng
- trăm năm hạnh phúc
- nhanh như chớp

Bạn thấy có gì giống nhau không? Đây là những ví dụ của thành ngữ.

Theo định nghĩa trong Từ điển tiếng Việt của Hoàng Phê, “thành ngữ” là “tập hợp từ cố định đã quen dùng mà nghĩa thường không thể giải thích được một cách đơn giản bằng nghĩa của các từ tạo nên nó” [4, tr.882].

Nói đơn giản, thành ngữ không là một câu hoàn chỉnh, và chỉ tương đương một từ. Thành ngữ không nêu lên một nhận xét, một kinh nghiệm sống, một bài học luân lý hay một sự phê phán nào cả, nhưng nó chỉ giúp cho câu văn hay câu nói hay hơn, ấn tượng hơn.

Ví dụ, thay vì nói “Chúc hai bạn hạnh phúc mãi mãi”, người Việt Nam có thể nói “*Chúc hai bạn trăm năm hạnh phúc*”. Hoặc thay vì nói “Cuộc đời ông ấy khổ lắm”, họ có thể nói “*Cuộc đời ông ấy là những ba chìm bảy nổi*”. Thành ngữ giúp hình ảnh câu nói hình tượng hơn, ấn tượng hơn, và nhiều cảm xúc hơn.

Giờ chúng ta xem qua tục ngữ nhé!

2) Tục ngữ

Khác với thành ngữ, tục ngữ là một câu hoàn chỉnh, ngắn gọn, đúc kết tri thức, kinh nghiệm sống và đạo đức thực tiễn của nhân dân [4, tr.1026].

Ví dụ:

*Có công mài sắt,
Có ngày nên kim
Đói cho sạch, rách cho thơm.*

Tục ngữ được chia thành hai nhóm lớn:

a) Câu tục ngữ về hiện tượng thiên nhiên và kinh nghiệm lao động

Ví dụ:

Trời nắng tốt dưa, trời mưa tốt lúa.

Người xưa đã nhận ra dưa hấu và lúa sẽ phát triển trong những điều kiện khác nhau

Nhất nước, nhì phân, tam cần, tứ giống.

Họ cũng tổng hợp được 4 thứ cần thiết để có một vụ mùa bội thu. Đó là nước, phân bón, sự cần cù, và giống tốt.

Ráng mỡ gà, có nhà thì giữ.

Và cũng dự báo được thời tiết bằng cách nhìn màu sắc của bầu trời!

b) Câu tục ngữ về con người và xã hội

Nhóm này là một tập hợp rất nhiều câu tục ngữ về những cách sống, bài học đạo đức, cách đối nhân xử thế, giúp định hình đạo đức của con người. Ngoài ra, đây cũng là cách thể hiện quan niệm, giá trị mà người Việt Nam đã hưởng từ xa xưa.

Ví dụ:

Có công mài sắt, có ngày nên kim.

Ý chỉ nếu chúng ta chăm chỉ, rồi ta sẽ thành công. Người xưa cũng hiểu được giá trị của thất bại, và còn động viên những ai đang trải qua thất bại qua câu :

Thất bại là mẹ của thành công.

Ăn quả nhớ kẻ trồng cây.

Khi ăn quả, nhớ người đã trồng cây, cho ta quả đó, thể hiện lòng biết ơn với những người đã lao động, đã giúp đỡ mình.

Đói cho sạch, rách cho thơm.

Đây là một lời nhắc nhở về sự trung thực và lòng tự trọng của con người. Dù cho có trong hoàn cảnh khó khăn, chúng ta vẫn phải giữ cốt cách và giá trị của mình.

Gần mực thì đen, gần đèn thì sáng.

Đây là cách chọn bạn mà chơi mà người xưa đã đúc kết. Bây giờ, ta hay nghe câu "Bạn là trung bình cộng của 5 người bạn thân nhất." Tương tự, người xưa đã nhận ra rằng nếu mình chơi với những người bạn xấu, mình cũng sẽ nhiễm thói hư tật xấu của họ, nếu chơi với những người tốt, mình sẽ học được những đức tính tốt từ họ.

Không thầy đố mày làm nên.

Câu tục ngữ nói về giá trị của thầy cô với học sinh. Trong thời đại công nghệ, một học sinh có rất nhiều phương thức để học, nhưng vai trò của thầy cô vẫn không thể thiếu trong sự phát triển học tập của học sinh.

Biết ơn thầy cô giáo là một truyền thống, giá trị tiêu biểu của người Việt Nam. Chúng tôi có một ngày lễ, dành riêng cho thầy cô để học sinh có dịp nói lời cảm ơn, biết ơn tới thầy cô của mình.

Trên đây là một số thông tin về thành ngữ, tục ngữ Việt Nam. Nếu các bạn có biết câu thành ngữ, tục ngữ nào thú vị thì cùng chia sẻ với chúng tôi nhé! Và hãy đón chờ những bài viết sắp tới về những điều thú vị trong tiếng Việt nhé!

BiziVietnam là tổ chức ngôn ngữ và văn hoá Việt Nam phi lợi nhuận đầu tiên tại Phần Lan được thành lập với nhiệm vụ tăng cường kết nối văn hoá, quảng bá và chia sẻ ngôn ngữ, văn hoá, ẩm thực và du lịch Việt Nam tới người Phần Lan và người nước ngoài tại Phần Lan; tạo môi trường văn hoá thuần Việt Nam và các hoạt động cho cộng đồng người Việt Nam tại Phần Lan; cùng với xúc tiến các cơ hội hợp tác kinh doanh giữa Việt Nam và Phần Lan. Hãy theo dõi chúng tôi trên trang mạng xã hội để cập nhật tin tức và các sự kiện mới nhất. Website: www.bizivietnam.com.

